

Huoltaja-säätiön matka-apurahalla tuetut ulkomaanmatkat vuonna 2019

Vuoden 2019 aikana Huoltaja-säätiö myönsi neljä matka-apurahaa. Kaksi apurahaa myönnettiin kansainväliseen näkövamma-alan konferenssiin ja yksi apuraha kansainvälisen sosiaalityön järjestön Euroopan konferenssiin osallistumiseksi. Lisäksi yhdellä apurahalla tuettiin osallistumista Ateenassa toteutettuun maahanmuuttajataustaisten järjestövaikuttajien demokratiakoulutukseen.

Outi Lappalainen & Maarit Tilli

Näkövamma-alan konferenssi Budapestissä (29.5.–1.6.2019) 2

Sirpa Hyytiä-Hallenberg

Kansainvälisen sosiaalityön järjestön IFSW:n Euroopan konferenssi Wienissä (8.–11.9.2019) 4

Melis Ari-Gurhanli

Maahanmuuttajataustaisten järjestövaikuttajien demokratiakoulutus Ateenassa (4.–8.12.2019) 6

Outi Lappalainen & Maarit Tilli

Näkövamma-alan konferenssi Budapestissä

Osallistuimme ICEVI:n (*International Council of Education and Rehabilitation of people with Visual Impairment*)* ensimmäiseen pelkästään kuntoutukseen keskittyvään konferenssiin Budapestissä 29.5.–1.6.2019. Konferenssi kokosi osallistujia 16 eri maasta

Konferenssin järjestelyistä vastasivat ICEVI:n Euroopan osaston lisäksi unkarilaiset vammaisjärjestöt Láresz ja FSZK sekä maan sosiaali- ja terveysministeriö.

Ensimmäisen päivän pääpuhujaksi oli johtaja **Edward Bell** näkövamma-alan tutkimusinstituutista (*Professional Development and Research Institute on Blindness*) Louisianan teknillisestä yliopistosta. Hän korosti näkövammaisten asiakkaiden kuntoutumisen perusasioista tärkeintä: ympäristön, perheen, koulun ja kuntouttajien uskoa asiakkaan mahdollisuuksiin ja kykyihin. – Meidän on uskottava ja luotettava oppilaaseen, jotta hän uskoisi itseensä.

Näkövammaisen lapsen ja nuoren tärkeimpiä taitoja ovat Itsenäisen liikkumisen taidot, lukutaito (pistekirjoitus), arjentaidot sekä sosiaaliset taidot ja ongelmanratkaisukyky. Miten ammattilaiset opettavat näitä asioita ja milloin? Esteistä suurimmaksi voi muodostua ympäristön liian matalat odotukset ja tavoitteet.

Toisen päivän pääpuhujaksi oli kutsuttu apulaisprofessori **Inger Berndtsson** Göteborgin yliopistosta. Hän kertoi tutkimuksestaan, jossa seurattiin näkövammautuneiden/sokeutuneiden aikuisten kuntoutumisprosesseja ja erilaisten tukimuotojen vaikututtavuutta. Itseluottamusta, uskoa uudesta elämäntilanteesta selviytymiseen ja paluuta aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi lisäsivät liikkumistaidon ohjauksen rinnalla kuntouttavat ryhmätapaamiset ja vertaistuki.

Konferenssin esitykset ja luennot käsittelivät monipuolisesti näkövammaisten kuntoutumista ja tukitoimia Euroopan eri maissa. Inklusio etenee ja näkövammaisille oppijoille ja perheille on nykyisin tarjolla erilaisia opiskelun ja kuntoutuksen polkuja. Suurten keskuslaitosten sijaan asiakkaille pyritään järjestämään hoito-, kuntoutus- tai opiskelupaikka kotipaikkakunnalle. Tuki- ja ohjauspalveluja kehitetään.

Budapestin sokeiden koulun toiminta ja oppilasrakenne ovat muuttuneet: yli 200 oppilaasta suurimmalla osalla on nykyisin näkövamma lisäksi muita erityistarpeita, mm. autismikirjon oppilaiden määrä on kasvanut.

Matkaopettajan ja -kuntouttajan arki Unkarissa kuulosti varsin tutulta: pitkät välimatkat asiakkaan luokse. Kuntoutuskeskuksessa työ on tehokkaampaa, edullisempää ja palvelut sekä välineet saatavilla, mutta asiakkaan oma arki ja lähipiiri jäävät vieraaksi.

Itsenäinen liikkuminen ja liikkumisen taidot ja tekniikat ovat itsenäisen arjen perusta. Kohokartat antavat näkövammaiselle käyttäjälle mahdollisuuden tutustua etukäteen uuteen ympäristöön tai reittiin.

Boguslaw Marek Puolasta esitteli suunnittelemaansa kohokuvia, karttoja ja erilaisia oppimislejää sekä kohokuvalukemisen harjoittelumateriaaleja, joiden avulla syntymäsokeat oppijat piirtävät itse ja ymmärtävät kohokuvia.

Me puolestamme kerroimme Valteri Onervan kuntouttavasta arjesta, liikkumistaidon asiantuntijoiden moniammatillisesta työstä, erilaisista kokeiluista sekä Onervassa oppilaiden kanssa kehittelystä polkukepistä. Se on kehitetty avuksi ja tueksi tilanteisiin ja maastoon, jossa valkoisen kepin kanssa liikkumien ei tahdo sujua.

Erytisryhmien liikkumistaidonohjaus ja urheilun rooli kuntoutuksessa nousivat esiin varsin mielenkiintoisella tavalla. Unkarilainen maratoonari ja tutkija kertoi tutkimuksensa ja omakohtaisten kokemustensa kautta niistä esteistä, jotka usein rajoittavat näkövammaisten henkilöiden liikuntaharrastuksia: oppaiden puute ja lähipiirin harrastamattomuus. Skype-yhteyden ja tulkauksen avulla saimme haastatella amerikkalaista kuurosokeaa maratoonaria **Maricar Marquezia** siitä, miten opastaminen ja koiran kanssa juokseminen toimivat.

Kaikkienensa kongressi antoi uutta tietoa ja paljon ajateltavaa näkövammaisten kuntoutuksen tilanteesta Euroopan eri maissa. Se antoi mahdollisuuden ajatusten vaihtoon ja kontaktien luomiseen niin oman alan kollegoihin kuin johtaviin tutkijoihin.

Mukana olleet polkukeppimme lähtivät puolalaisen Bob Marekin matkassa Nepaliin, jossa hän käy opettamassa sokeita lapsia ja nuoria. Odotamme mielenkiinnolla kuulumisia. Odotamme myös viestiä unkarilaiselta kollegaltamme, joka on tulossa syksyllä tutustumaan omaan kouluunne, Valteri Onervaan.

Outi Lappalainen ja Maarit Tilli työskentelevät liikkumistaidon asiantuntijoina Valteri-koulu Onervassa Jyväskylässä. Koulu toimii Opetushallituksen alaisuudessa ja on osa valtakunnallista Oppimis- ja ohjauskeskus Valteria.

** International Council of Education and Rehabilitation of people with Visual Impairment (ICEVI) on maailmanlaajuinen järjestö, jonka tavoitteena on edistää koulutuksen ja kuntoutuksen tasapuolista järjestämistä kaikille näkövammaisille lapsille ja nuorille. Järjestö pyrkii lisäämään näkövamma-alan ammattilaisten verkostoitumista, yhteistyötä sekä tiedon ja hyvien käytänteiden jakamista alueellisesti, valtakunnallisesti ja maailmanlaajuisesti.*

Sirpa Hyytiä-Hallenberg

Kansainvälisen sosiaalityön järjestön IFSW:n Euroopan konferenssi Wienissä

Osallistuin IFSW:n* (*International Federation of Social Work*) Euroopan konferenssiin 8.–11.9.2019 Wienissä. Teemana oli sosiaalinen suojeleminen ja ihmisarvo (*Social protection and human dignity*).

Ohjelma sisälsi paljon erilaisia puheenvuoroja, alaseminaareja ja työpajoja, joista piti valita. Aiheina olivat eurooppalainen sosiaalipolitiikka, asuinolot ja hyvinvointivaltio, maahanmuutto ja pakolaiset, yhteiskunnan tarjoamat palvelut, vammaiset ja muut vähemmistöt sekä perustavanlaatuiset ihmisoikeudet. Osa ohjelmasta oli saksankielistä, mutta tulkkauslaitteen sai mm. englannin kielelle ja muutenkin englanniksi pärjäsi hyvin.

Osanottajia konferenssissa oli ympäri Eurooppaa ja jopa muista maanosista. IFSW järjestää Euroopan konferenssin ja maailmankonferenssin joka toinen vuosi, vuorovuosin. Muilla maanosilla on myös omia konferenssejaan.

Ensimmäisenä konferenssipäivänä oli puheenvuoroja mm. ihmisarvon suojelemisesta maailmanlaajuisten häiriöiden aikana sekä tutkimukseen perustuvan sosiaalityön merkityksestä väärin uutisten aikana.

Toisena konferenssipäivänä tutustuin Wienin asunnotilanteeseen ja asunnottomuuteen. Kaupungin kunnallisten asuntojen hallintokeskus *Wiener Wohnen* vuokraa 220 000:ta huoneistoa sosiaalisiin perusteisiin. Helmikuusta 2017 alkaen *Wiener Wohnen* on palkannut erityissosiaalityöntekijöitä projektiin, jolla tuetaan vuokranmaksuongelmissa olevia ja pyritään häätöjen välttämiseen. Lisäksi järjestöpohjalta toimii toinen projekti, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä häätöjä kunnallisissa asunnoissa.

Tutustuin myös Wienissä toimivan sosiaalialan organisaation *Neunerhausin* asunnottomuusprojekteihin. *Neunerhausia* rahoittaa ja ylläpitää kunta yhteistyössä julkisen terveydenhuollon, useiden muiden organisaatioiden, yhteistyöhankkeiden sekä asukkaiden kanssa. Toiminnan lähtökohdaksi on se, että asuminen on perusihmisoikeus ja asunnottomuus loukkaa ihmisoikeuksia.

Maahanmuuttokysymyksiä koskevissa työpajoissa käsiteltiin mm. muuttoliiketutkimusta ja maahanmuuttokäytäntöjä eri maissa sekä maahanmuuttajien kotoutumiseen ja kotiutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Esillä oli myös turvapaikkakysymyksiä koskevia tuomioistuinten ratkaisuja, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kokemuksia sosiaalisen suojeleminen saatavuudesta sekä tapaustutkimus ilman huoltajaa tulleen lapsen monikulttuurisesta sijaisperhetoiminnasta.

Eri maissa on osittain samanlaisia, mutta osittain hyvinkin erilaisia tapoja ja käytäntöjä maahanmuuttaja- ja pakolaisasioissa. Eri maiden kokemukset ovat osin tunnistettavissa ja siirrettävissä yleismaailmallisesti, mutta erityisesti siirtolaisina tulevien kotiapulaisten käyttö ja heidän heikko asemansa tuntuu varsin vieraalta pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta.

Konferenssin päätöspäivän symposiumissa jatkettiin maahanmuuttoteemalla ja vaihdettiin

eri maiden kokemuksia muuttoliikkeestä ja sosiaalisesta osallisuudesta. Johtopäätöksenä oli, että kaikkien lasten ja nuorten sosiaalinen osallisuus on sosiaalisen Euroopan edellytys.

Sirpa Hyytiä-Hallenberg työskentelee sosiaalityöntekijänä Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystyksessä.

** International Federation of Social Work (IFSW) on kansainvälinen sosiaalityön järjestö, johon mm. Sosiaalialan Korkeakoulutetut Talentia ry. kuuluu jäsenenä. Tätä kautta kaikki Talentian jäsenet ovat myös IFSW:n jäseniä.*

Melis Ari-Gurhanli

Maahanmuuttajataustaisten järjestövaikuttajien demokratiakoulutus Ateenassa

Osallistuin TMDD:n ([Transatlantic Migrant Democracy Dialogue](#)) maahanmuuttajataustaisten järjestökentän vaikuttajien verkoston demokratiakoulutustilaisuuteen Ateenassa 3.– 9.12.2019.

Vuonna 2016 perustettu TMDD on vapaamuotoinen pohjoisamerikkalaisen ja eurooppalaisen maahanmuuttajataustaisen järjestökentän vaikuttajista muodostuva verkosto. Mukana on toimijoita Irlannista, Englannista, Saksasta, Kreikasta, Belgiasta ja Yhdysvalloista. Itse olen ollut mukana alusta lähtien suomalais-turkkilaisena kotouttamiskentän toimijana Suomesta.

Kreikassa joulukuussa järjestetty koulutustilaisuus oli jo kolmas verkoston järjestämä tilaisuus eriyistä maahanmuuttaneille järjestökentän ja sosiaalialan toimijoille. Ensimmäinen tilaisuus pidettiin vuonna 2017 Hampurissa ja toinen vuonna 2018 Dublinissa.

Osallistumiseni Ateenan tilaisuuteen oli useammasta syystä erityisen tärkeää. Ennen kolmen päivän mittaista koulutusta verkoston jäsenillä oli mahdollisuus istua alas ja pohtia verkoston tulevaisuutta. Tähän asti lähes vapaaehtoisvoimin toimineelle verkostolle luotiin ensimmäistä kertaa strategiaa jatkoa varten. Verkoston työ on ollut arvokasta: se on todettu tarpeelliseksi maahanmuuttajataustaisten vaikuttajien voimaannuttamiseksi, heidän osallisuutensa lisäämiseksi sekä verkostoitumiseksi yli rajojen. Ensimmäisen kahden päivän työskentelyn tuloksena vahvistettiin verkoston missio ja visio. Lisäksi vuoden 2020 tilaisuus päätettiin järjestää Suomessa.

Varsinaisessa koulutuksessa hyödynnettiin edellisissä tilaisuuksissa syntyneitä toimintamalleja ja keskityttiin kohderyhmäläisten toivomiin asioihin. Näitä olivat mm. *story-of-self*-työkalu, yhteistyön kehittäminen yli sektorien, sukupuolten tasa-arvo, yhteiskunnallinen ja poliittinen osallisuus sekä pientoimijan varainkeruu ja strateginen viestintä.

Mukana tilaisuudessa oli verkoston 12 jäsenen lisäksi 40 osallistujaa. Suurin osa heistä oli pakolaistaustaisia, jotka työskentelevät vapaaehtoisina tai palkattuina sosiaaliohjaajina, järjestöaktiiveina, tulkkeina ja kielten opettajina. Aiempina vuosina kehitetyt toimintamallit ja fasilitointimenetelmät saivat osallistujilta erinomaista palautetta. Niitä pystyn hyödyntämään myös jatkossa omassa työssäni Suomessa.

Ohjelmaan kuului myös vierailut paikallisiin [Greek Forum of Refugees](#) ja [Melissa Network of Migrant Women](#) -järjestöihin ja tutustuminen heidän ruohonjuuritason toimintaansa.

Opintomatka avasi silmiäni Kreikan poliittisesta kriisistä pakolaiskysymyksen äärellä ja paikallisten kotouttamiskentän toimijoiden hyvin haasteellisista olosuhteista. Samalla osallistumiseni vahvisti näkemystäni verkostomallisen toiminnan tehokkuudesta. Sain myös vahvistusta osaamiselleni puhujana, fasilitaattorina ja kotouttamiskentän toimijana sekä uusia kontakteja ja paljon ideoita syksyn 2020 tilaisuuden järjestämiseen pääkaupunkiseudulla.

Melis Ari-Gurhanli on kotouttamiskentällä toimiva järjestökentän ammattilainen.